

Міністерство освіти і науки України
Національний університет «Запорізька політехніка»
Кафедра українознавства та загальної мовної підготовки

ГЛОСАРІЙ ДО НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«УКРАЇНСЬКА МОВА (ЗА ПРОФЕСІЙНИМ
СПРЯМУВАННЯМ)»
ДЛЯ СТУДЕНТІВ ЕЛЕКТРОТЕХНІЧНОГО ФАКУЛЬТЕТУ
ДЕННОЇ ТА ЗАОЧНОЇ ФОРМ НАВЧАННЯ

2024

Глосарій до навчальної дисципліни «Українська мова (за професійним спрямуванням)» для студентів електротехнічного факультету денної та заочної форм навчання / Укл. Біленко Т.Г. Запоріжжя: НУЗП, 2024. 38 с.

Укладач: Біленко Т.Г., доцент, канд. філол. наук, доцент кафедри українознавства та загальної мовної підготовки НУ «Запорізька політехніка»

Рецензенти: Катиш Т.В., доцент, канд. філол. наук, доцент кафедри українознавства та загальної мовної підготовки НУ «Запорізька політехніка»

Відповідальний за випуск: Бондарчук К.С., доцент кафедри українознавства та ЗМП

Глосарій підготовлено на виконання відповідно до завдань кафедральної НДР 06211 «Текст у сучасній професійній комунікації українською мовою» (2021-2024). У глосарії подано пояснення з коментарями та прикладами до 170 слів і словосполучень, використуваних в усній та писемній професійній комунікації. Для студентів, що здобувають вищу освіту за кваліфікаційним рівнем «бакалавр» й опановують обов'язкову дисципліну «Українська мова (за професійним спрямуванням)» і всіх, хто прагне поглибити знання для вдосконалення мовної, термінологічної та комунікативної компетентностей.

Затверджено на засіданні
кафедри українознавства та ЗМП,
протокол № 1 від 22 січня 2024р.

Затверджено на засіданні
Науково-методичної ради
гуманітарного факультету,
протокол №1 від 23 січня 2024р.

ЗМІСТ

Передмова.....	4
Українська абетка.....	5
Алфавітний покажчик глос.....	6
Глосарій до навчальної дисципліни «УМПС».....	12
Перелік скорочень.....	33
Використана література	38

ПЕРЕДМОВА

Українська електротехнічна термінологія починає свою історію з 90-х років XIX століття, відколи електрика стає доступною для широких верств нашого населення. Електротехнічні словники включали термінологію як власне електротехніки, так і інших галузей, що відокремилися від неї в процесі історичного розвитку, а саме електров'язку, електроніки, автоматики та ряду інших. На початку XX століття українська електротехнічна термінологія була на високому рівні й могла обслуговувати всі сфери зазначеної галузі. Подальші несприятливі умови стали перешкодою для розвитку фахової мови. Про стан словникарської праці цього періоду красномовно свідчить те, що в Україні в окремі роки були видані лише поодинокі словники спеціальної лексики. Сьогодні невідворотно постало питання про піднесення термінографічної праці, яка століттями перебувала на периферії наукового та офіційно-ділового життя. З метою забезпечення належного рівня володіння поняттєво-термінологічним матеріалом виникає потреба в термінологічних електротехнічних словниках з чітким функціональним призначенням.

Пропонований глосарій підготовлено для студентів електротехнічного факультету з університетської дисципліни «Українська мова (за професійним спрямуванням)» відповідно до завдань кафедральної НДР 06211 «Текст у сучасній професійній комунікації українською мовою» (2021-2024). У глосарії подано пояснення до 170 слів і словосполучень, використовуваних в усній та писемній професійній комунікації. Глосарій базової електротехнічної термінологіки зорієнтований на формування термінологічного апарату з урахуванням фахової спрямованості навчання майбутніх електротехніків, фахівців з проблем цієї галузі. Він організований за абетково-гніздовим принципом, аби забезпечити оперативність пошуку терміна та терміносполуки з урахуванням подальших літер та слів. Користувачам для зручності пошуку глос запропоновано алфавітний покажчик із зазначенням відповідних сторінок у самому глосарії та (з метою актуалізації морфологічних норм сучасної української мови) наведено флексії (закінчення) у родовому відмінку однини для іменників жіночого роду третьої відміни та чоловічого роду другої відміни. Глосарій допоможе студентам у процесі самостійної роботи ефективніше опрацьовувати текстові навчальні матеріали з «УМПС» в усній і письмовій формах та вправно використовувати в навчальній і фаховій комунікації та когнітивній (пізнавальній) діяльності наведені актуальні глоси. Глосарій також покликаний збільшити лексичний (зокрема й термінологічний) запас студентів, що сприятиме якісному опануванню базових і складних понять трьох змістових модулів обов'язкової університетської дисципліни з мови фаху для продукування інформації в усній та писемній науковій комунікації.

Український алфавіт

Аа Бб Вв Гг Гг Дд Ее Єе Жж Зз Ии Іі

Їі Йй Кк Лл Мм Нн Оо Пп Рр Сс Тт

Уу Фф Хх Цц Чч Шш Щщ ь Юю Яя

АЛФАВІТНИЙ ПОКАЖЧИК ГЛОС**А**

1. Абонентський ввід
2. Автотрансформатор
3. Альтернативні види палива.
4. Альтернативні джерела енергії
5. Альтернативна енергетика

Б

6. Багатошвидкісний обертовий електродвигун
7. Бак трансформатора
8. Баланс енергетичний
9. Безвідмовність
10. Біобутанол
11. Біоводень
12. Біогаз
13. Біодизельне паливо (біодизель)
14. Біоенергетика
15. Біоетанол
16. Біокомпонент
17. Біологічні види палива (біопаливо)
18. Біомаса

В

19. Викиди
20. Виробник біопалива
21. Виробництво електричної енергії
22. Відпущена енергія
23. Відходи
24. Вітрова електростанція
25. Вітрова електроустановка
26. Вторинні енергетичні ресурси
27. Вторинна обмотка трансформатора

Г

28. Газотурбінна установка
29. Газопоршневий двигун
30. Гарантія походження електричної енергії

31. Генератор

32. Геотермальна енергія

33. Гравітація

Д

34. Двигун

35. Двигун визначеного призначення

36. Двигун з кількома змінними швидкостями обертання

37. Двополюсник

38. Джерело електричної енергії

39. Діелектрик

40. Добавки на основі біоетанолу

41. Довговічність

42. Додаткове паливо

Е

43. Електрика

44. Електрична манина

45. Електричне коло

46. Електричне реле

47. Електричний генератор

48. Електричний кабель

49. Електрозахисні засоби

50. Електромагнітна енергія

51. Електрообладнання

52. Електропривод

53. Електростартер

54. Енергія, вироблена з альтернативних джерел (або альтернативна енергія)

55. Енергія кінетична

56. Енергія поновлювана

57. Енергія потенційна

58. Енергія хімічна

59. Енергоменеджмент

60. Ентропія

61. Ефективність використання додаткового палива

Є

62. Ємність хімічного джерела

І

63. Ізолятор

64. Інвертор

65. Індуктивний опір

66. Індукційний регулятор

67. Інвертор напруги

Ж

68. Жила заземлення

69. Живучість

З

70. Заземлювальний провід

71. Занулення

72. Запобіжник

73. Захисне відключення

74. «Зелений тариф»

75. Змінний електричний струм

К

76. Кваліфікація когенераційної установки

77. Ковзання ротора машини змінного струму

78. Когенерація (комбіноване виробництво електричної та теплової енергії)

79. Колектор обертової електричної машини

80. Компенсаційна обмотка

81. Конденсаційні електричні станції

82. Корисна потужність

83. Коротке замикання трансформатора

84. Котел

85. Котельні установки

86. Крива нагрівання обертової електричної машини

Л

87. Лінійне електричне коло

88. Лужний елемент

М

89. Мала гідроелектростанція

90. Мала напруга

91. Масляний вимикач

92. Механічна характеристика електродвигуна

93. Мікрогідроелектростанція

94. Мінігідроелектростанція

Н

95. Навантаження

96. Надійність

97. Надпровідник

98. Нелінійне електричне коло

99. Нетрадиційні джерела та види енергетичної сировини

100. Номінальна величина

101. Нормований струм тривалого нагріву

О

102. Обертова машина змінного струму

103. Об'єкти альтернативної енергетики

104. Обмотка

105. Оксидна ізоляція

106. Осердя електротехнічного пристрою

107. Основне паливо

П

108. Падіння напруги

109. Паз обертової електричної

110. Паливно-енергетичний комплекс

111. Паливо викопне

112. Параметри короткого замикання електротехнічного пристрою (виробу)

113. Пасивне коло

114. Первинна обмотка трансформатора

115. Перевантаження

116. Перевищення температури обертової електричної машини

117. Перемикач

Р

118. Реактивний опір

119. Регульований електропривод

120. Резистор

121. Резонанс в електричному колі

122. Ремонтопридатність

123. Рідке паливо з біомаси

124. Ротор

С

125. Сила Лоренца

126. Синтетичне біопаливо

127. Система теплопостачання

128. Скидний енергетичний потенціал технологічних процесів

129. Спалювання біомаси

130. Споживачі альтернативних видів палива

131. Споживана потужність

132. Стартер-генератор

133. Стрижень

134. Сфера альтернативних видів палива

135. Сфера альтернативних джерел енергії

Т

136. Тахогенератор

137. Тариф (ціна)

138. Тариф на теплову енергію

139. Тверде біопаливо

140. Теплова електрична станція

141. Теплове випромінювання

142. Тепловий насос

143. Теплоелектроцентрально

- 144. Теплоенергетика (галузь енергетики)
  - 145. Теплоносій
  - 146. Теплообмінник
  - 147. Теплопередача
  - 148. Теплота згорання (теплота горіння)
  - 149. Теплотворна спроможність палива
  - 150. Теплофікація
  - 151. Теплофікаційні станції, або теплоелектроцентралі
  - 152. Термін служби
  - 153. Термоаномальні зони
  - 154. Термомісійний генератор
  - 155. Термосифонний фільтр
  - 156. Технічний ресурс
  - 157. Традиційні джерела енергії
  - 158. Трансформатор
  - 159. Турбіна
  - 160. Турбогенератор
- У
- 161. Уран
  - 162. Утилізація відходів
  - 163. Усталений електричний струм
- Ф
- 164. Фільтр верхніх частот
  - 165. Фотоенергетика
- Х
- 166. Характеристика холостого ходу трансформатора
- Ц
- 167. Цикл операцій
- Ш
- 168. Шихтоване осердя
- Я
- 169. Якість
  - 170. Якір

A

1. **Абонентський ввід** – комплекс устаткування, за допомогою якого системи опалення, гарячого водопостачання та вентиляції, а також технологічні установки підприємств приєднуються до теплових мереж.

2. **Автотрансформатор** (від лат. transformo – перетворюю, змінюю, -а,чол.)— трансформатор, дві або більше обмоток якого мають спільну частину. Це є варіант виконання силового трансформатора, в якому первинна і вторинна обмотки сполучені безпосередньо, і мають за рахунок цього не тільки електромагнітний зв'язок, а й електричний. Обмотка автотрансформатора має декілька виводів (як мінімум 3), при підключенні до яких, можна отримувати різні [напруги](#).

3. **Альтернативні види палива** – будь-яке паливо, яке є альтернативою традиційним – газу, вугіллю, електроенергії тощо та яке виробляється (видобувається) з нетрадиційних джерел та видів енергетичної сировини.

4. Альтернативні джерела енергії.

По-перше, це відновлювані джерела енергії, до яких належать енергія сонця, вітру, геотермальна енергія, енергія хвиль та припливів, гідроенергія, енергія біомаси, газу з органічних відходів, газу каналізаційно-очисних станцій, біогазів тощо.

По-друге, це вторинні енергетичні ресурси, до яких належать доменний та коксівний газ, газ метан дегазації вугільних родовищ, перетворення скидного енергопотенціалу технологічних процесів. Слід відрізнити від нетрадиційних джерел енергії.

5. **Альтернативна енергетика** – сфера енергетики, що забезпечує вироблення електричної, теплової та механічної енергії з альтернативних джерел енергії.

Б

6. Багатошвідкісний обертовий електродвигун – обертовий електродвигун, який при заданому навантаженні може працювати при двох або більше частотах обертання ротора.

7. Бак трансформатора – бак, в якому розміщена активна частина трансформатора або трансформаторного агрегату з рідким діелектриком, газо- або кварцонаповненого.

8. Баланс енергетичний (від фр. balance – ваги) – різниця між виробленою енергією й енергією, що була використана і втрачена з різних причин; надходження і витрати енергії на Землі.

9. Безвідмовність (англ. reliability) – властивість об'єкта безупинно зберігати працездатний стан протягом деякого часу чи напрацювання. Показником безвідмовності є напрацювання на відмову.

10. Біобутанол – спирт бутиловий, виготовлений з біомаси, що використовується як біопаливо або біокомпонент.

11. Біоводень (англ. biohydrogen) – водень, отриманий з біомаси, який є одним з видів біогазу.

12. Біогаз у, ч. 1) Горючий газ, суміш гол. чином метану і двоокису вуглецю; утворюється внаслідок безкисневої ферментації органічних речовин; природний б. (т.зв. болотний газ) утворюється, переважно, з целюлози; одержуваний з рослинних і тваринних решток та стічних вод... – 2) газ, отриманий з біомаси, що використовується як паливо.

13. Біодизельне паливо (біодизель) – метилові та/або етилові етери вищих органічних кислот, отриманих з рослинних олій або тваринних жирів, що використовуються як біопаливо або біокомпонент.

14. Біоенергетика – перероблення біомаси для одержання енергії. Перероблення може проводитися шляхом прямого спалювання сухої органічної речовини, виробництва біогазу із сільськогосподарських та побутових відходів, виробництва

етилового спирту для використання його як пального для двигунів.

15. **Біостанол** – спирт етиловий зневоджений, виготовлений з біомаси або спирту етилового – сирцю для використання як біопалива.

16. **Біокомпонент** – біопаливо, що використовується як компонент інших видів палива.

17. **Біологічні види палива (біопаливо)** – тверде, рідке та газове паливо, виготовлене з біологічно відновлювальної сировини (біомаси), яке може використовуватися як паливо або як компонента інших видів палива.

18. **Біомаса** (англ. biomass) – біологічно відновлювальна речовина органічного походження, що зазнає біологічного розкладу. До таких належать відходи сільського господарства (рослинництва і тваринництва), лісового господарства та технологічно пов'язаних з ним галузей промисловості, а також органічна частина промислових та побутових відходів.

В

19. **Викиди** - емісія парникових газів і/або їх прекурсорів в атмосферу над конкретним районом і за конкретний період часу.

20. **Виробник біопалива** – суб'єкт господарської діяльності, що безпосередньо виробляє біопаливо з біомаси.

21. **Виробництво електричної енергії** – господарська діяльність, пов'язана з перетворенням енергетичних ресурсів будь-якого походження, зокрема альтернативних джерел енергії, на електричну енергію за допомогою технічних засобів з метою її продажу на підставі договору.

22. **Відпущена енергія** – електрична або теплова енергія, що постачається споживачам від когенераційної установки.

23. **Відходи** – шлаки та відходи промисловості, сільського господарства, комунально-побутових та інших підприємств, які можуть бути джерелом або сировиною для видобутку чи виробництва альтернативних видів палива.

24. Вітрова електростанція – група вітрових електричних установок або окрема вітрова електроустановка, устаткування і споруди, розташовані на одній території, які функціонально пов'язані між собою і становлять єдиний комплекс. Цей комплекс призначений для вироблення електроенергії шляхом перетворення кінетичної енергії вітру в електричну енергію.

25. Вітрова електроустановка – електрична установка, що перетворює кінетичну енергію вітру на електричну енергію.

26. Вторинні енергетичні ресурси – енергетичний потенціал продукції, відходів, побічних і проміжних продуктів, який утворюється в технологічних агрегатах (установках, процесах) і не використовується в самому агрегаті, але може бути частково або повністю використаний для енергопостачання інших агрегатів (процесів).

27. Вторинна обмотка трансформатора – обмотка трансформатора, від якої відводиться енергія перетвореного змінного струму.

Г

28. Газотурбінна установка – це тепловий двигун, робоче тіло в якому залишається газоподібним у всіх точках теплового циклу; складається з турбін, компресорів, пристроїв підведення (камер згоряння) і відводу теплоти, об'єднаних загальною гідромеханічною системою.

29. Газопоршневий двигун – двигун внутрішнього згоряння, в якому використовується газоподібне паливо. Газопоршневий двигун складається з корпусу, основним елементом якого є циліндр, а також кривошипно-шатунного механізму, газорозподільного механізму, газоподавальної системи, системи впуску повітря й випуску відпрацьованих газів, системи змащення, системи охолодження двигуна, систем запалювання й пуску.

30. Гарантія походження електричної енергії – документ, виданий органом, уповноваженим Кабінетом Міністрів України, на запит виробника електричної енергії, який підтверджує, що

частина або визначена кількість електричної енергії, вироблена з альтернативних джерел (крім доменного та коксівного газів, а з використанням гідроенергії - лише мікро-, міні- та малими гідроелектростанціями) дійсно вироблена з альтернативних джерел. Використовується для запровадження «зеленого тарифу».

31. Генератор – пристрій, що перетворює механічну енергію в електричну.

32. Геотермальна енергія – теплова енергія, яка виникає всередині землі в результаті природних процесів.

33. Гравітація (від лат. *gravitas* – вага) – те ж саме, що тяжіння - взаємодія між будьякими видами матерії.

Д

34. Двигун – машина, що перетворює електричну енергію в механічну.

35. Двигун визначеного призначення – двигун, сконструйований, внесений в каталог і поставлений відповідно до стандартизованих робочих характеристик, який має механічну конструкцію, що дозволяє експлуатувати його у визначених умовах.

36. Двигун з кількома змінними швидкостями обертання – багатошвидкісний двигун, у якому дві або більше визначені швидкості обертання, що відповідають заданому навантаженню, істотно змінюються з навантаженням, наприклад, асинхронний двигун з фазним ротором із ступінчастим змінюванням опору в колі ротора.

37. Двополюсник — це електричний компонент або електричне коло із двома «з'єднаннями» (виводами, полюсами). Його можна тлумачити як чорну скриньку за його поведінкою на клеммах, дослідивши його внутрішній принцип роботи (для елементарних складників) або його схемну структуру (для взаємопов'язаних мереж). Ця вольт-амперна залежність, яка зазвичай є досить складною, значно спрощується різними

обмеженнями на її властивості, зокрема лінійністю, і стає «практичною».

38. Джерело електричної енергії – електротехнічний виріб (пристрій), який перетворює різні види енергії в електричну енергію.

39. Діелектрик – речовина, основною електричною властивістю якої є здатність поляризуватись в електричному полі.

40. Додатки на основі біоетанолу – біокомпоненти моторного палива, отримані шляхом синтезу із застосуванням біоетанолу або змішуванням біоетанолу з органічними сполуками та паливом, одержаними з вуглеводневої сировини, в яких вміст біоетанолу відповідає вимогам нормативних документів та які належать до біопалива.

41. Довговічність – властивість об'єкта зберігати працездатний стан до настання граничного стану при встановленій системі технічного обслуговування та ремонту. Основними показниками довговічності є технічний ресурс і термін служби.

42. Додаткове паливо – паливо, що спалюється постійно або тимчасово в продуктах згорання основного палива з метою підвищення електричної і/або теплової потужності когенераційної установки.

Е

43. Електрика – 1) прояв однієї з форм енергії, притаманної електричним зарядам як рухомим, так і тим, що перебувають у статичному стані; 2) галузь науки і техніки, пов'язана з електричними явищами.

44. Електрична машина — електромеханічний пристрій для перетворення механічної енергії на електричну чи електричної на механічну, або електричної енергії одного роду чи з одними параметрами на електричну енергію іншого роду або з іншими параметрами.

45. **Електричне коло** — сукупність пристроїв та об'єктів, що утворюють шлях для електричного струму, електромагнітні процеси в яких можуть бути описані за допомогою понять про електрорушійну силу, струм і напругу.

46. **Електричне реле** — апарат, призначений для стрибкоподібних заданих видозмін в одному або декількох вихідних електричних колах при виконанні певних умов у вхідних електричних колах.

47. **Електричний генератор** — електрична машина, яка перетворює механічну енергію в електричну.

48. **Електричний кабель** — кабельний виріб, що містить одну або більше ізолюваних жил (провідників), укладених у металеву або неметалеву оболонку, поверх якої залежно від умов прокладання та експлуатації може бути відповідне захисне покриття, в яке може входити броня, і додатне, зокрема, для прокладки в землі та під водою.

49. **Електррозахисні засоби** — вироби, що переносяться та перевозяться, які служать для захисту людей, що працюють з електро-установками, від ураження електричним струмом, від дії електричної дуги та електромагнітного поля.

50. **Електромагнітна енергія** — енергія електромагнітного поля, яка складається з енергії електричного та магнітного полів.

51. **Електрообладнання** — сукупність електротехнічних виробів та (або) електротехнічних пристроїв, призначених для виконання заданої роботи. Примітка. Електрообладнання в залежності від об'єкту установки може мати відповідну назву, наприклад, електрообладнання верстату.

52. **Електропривод** — електромеханічна система, яка складається з електродвигунного, перетворювального, передавального та керуючого пристроїв, яка призначена для приведення в рух допоміжних органів робочої машини та управління цим рухом.

53. Електростартер — обертовий електродвигун, призначений для пуску двигуна внутрішнього згорання або газової турбіни.

54. Енергія, вироблена з альтернативних джерел (або альтернативна енергія) – електрична, теплова та механічна енергія, яка виробляється на об'єктах альтернативної енергетики і може виступати товарною продукцією, призначеною для купівлі-продажу.

55. Енергія кінетична – енергія руху.

56. Енергія поновлювана – енергія з джерел, які постійно доступні в природі, такі як сонце, вода, вітер.

57. Енергія потенційна – енергія, яка наявна в предметі внаслідок впливу силового поля, наприклад, магнітного чи гравітаційного.

58. Енергія хімічна – енергія, накопичена в речовині, яка виділяється під час хімічної реакції. Паливо і їжа містять хімічну енергію. При згоранні палива і перетравлюванні їжі виділяється енергія, наприклад, у вигляді теплової або світлової.

59. Енергоменеджмент – інструмент для здійснення процесу управління використанням всіх видів і форм енергії, який направлений на виконання організаційних, технічних та поведінкових дій для мінімізації використання енергії, при доцільному забезпеченні потреб об'єкта енерговикористання (організації) і мінімальному негативному впливі на навколишнє середовище, за умов якнайкращого використання ресурсного потенціалу об'єкта енерговикористання.

60. Ентропія (від грец. – зміна, перетворення) - у фізиці одна з величин, що характеризує тепловий стан тіла або системи тіл; міра внутрішньої неупорядкованості системи. Чим вище ентропія, тим більше хаосу в системі. При всіх процесах у замкнених системах ентропія або зростає, або залишається сталою.

61. Ефективність використання додаткового палива – відношення приросту обсягу відпущеної упродовж року

електричної і/або теплової енергії від когенераційної установки, обумовленого спаленням додаткового палива протягом вказаного терміну, до енергії цього додаткового палива.

Є

62. Ємність хімічного джерела струму – величина, яка відповідає кількості електрики в ампер-годинах, що хімічне джерело струму може віддати при розряді від початкової до кінцевої напруги при певному режимі розряду.

І

63. Ізолятор – пристрій, призначений для електричної ізоляції і механічного кріплення електрообладнання та проводів, що перебувають під різними електричними потенціалами.

64. Інвертор – перетворювач електричної енергії, який перетворює струм одного напрямку в систему змінних струмів.

65. Індуктивний опір – реактивний опір, обумовлений індуктивністю кола і рівний добутку індуктивності та кутової частоти.

66. Індукційний регулятор – асинхронна машина з фазним ротором, призначена для плавного регулювання напруги змінного струму за рахунок повороту ротора.

67. Інвертор напруги (перетворювач напруги) — це пристрій, який перетворює напругу постійного струму в напругу змінного струму.

Ж

68. Жила заземлення – допоміжна жила, призначена для з'єднання металевих частин електротехнічного пристрою, що не знаходяться під робочою напругою, до якого підключе ний кабель або привод, з контуром захисного заземлення.

69. Живучість – це здатність технічного пристрою протистояти великим збуренням, що виключає процес розвитку аварій і несправність устаткування.

З

70. Заземлювальний провід – провідник з малим повним опором, з'єднаний з землею.

71. **Занулення** – навмисне електричне з'єднання з нульовим захисним провідником металевих неструмовідних частин, які можуть опинитися під напругою.

72. **Запобіжник** – пристрій, який шляхом руйнування одного або декількох спеціально призначених елементів розмикає коло, в яке воно включено, відключаючи струм, коли він перевищує задане значення протягом достатнього часу; запобіжник містить всі деталі, які утворюють комплектний пристрій.

73. **Захисне відключення** – швидкодіючий захист, що забезпечує автоматичне відключення електроустановки при виникненні в ній небезпеки ураження струмом.

74. **«Зелений тариф»** – спеціальний тариф, встановлений для державної закупівлі електричної енергії, виробленої на об'єктах електроенергетики, зокрема на введених в експлуатацію чергах будівництва електричних станцій (пускових комплексах), з альтернативних джерел енергії (крім доменного та коксівного газів, а з використанням гідроенергії – вироблена лише мікро-, міні- та малими гідроелектростанціями).

75. **Змінний електричний струм** – електричний струм, який змінюється з часом. Примітка. Аналогічно визначаються змінні Е.Р.С., напруга, магніторушійна сила, магнітний потік, електричний заряд і тощо.

К

76. **Кваліфікація когенераційної установки** – встановлення центральним органом виконавчої влади у сфері енергозбереження відповідності умов та показників експлуатації когенераційної установки вимогам (кваліфікаційним показникам) Закону України «Про комбіноване виробництво теплової та електричної енергії (когенерацію) та використання скидного енергопотенціалу».

77. **Ковзання ротора машини змінного струму** – різниця між синхронною частотою обертання магнітного поля і частотою обертання ротора, виражена у відносних одиницях або у процентах від синхронної частоти обертання.

78. **Когенерація (комбіноване виробництво електричної та теплової енергії)** – спосіб одночасного виробництва електричної та теплової енергії в межах одного технологічного процесу в результаті спалення палива.

79. **Колектор обертової електричної машини** – комплект ізолюваних одна від одної струмопровідних пластин з розташованими на них щітками, що забезпечують протікання струму в обертовій електричній машині з однієї частини кола в іншу за допомогою ковзного контакту.

80. **Компенсаційна обмотка** – обмотка машини постійного струму, яка призначена для боротьби з викривленням кривої магнітного поля (реакції якоря) й збільшенням напруги між колекторними пластинами. Вона розміщується в пазах, виштампуваних у полюсних наконечниках так, щоб напрямки струмів у цій обмотці і обмотці якоря в межах кожного полюсного ділення були протилежними.

81. **Конденсаційні електричні станції** – станції, призначені для виробництва електричної енергії.

82. **Корисна потужність** – потужність, що віддається пристроєм у певній формі та з певною метою.

83. **Коротке замикання трансформатора** – це такий режим, коли вторинна обмотка замкнута накоротко, а до первинної за допомогою регулятора напруги підводять понижену напругу такого значення, при якому струми короткого замикання в обмотках трансформатора стають рівними номінальним струмам в первинній і вторинній обмотках.

84. **Котел** – це конструктивно об'єднаний в одне ціле комплекс пристроїв для одержання пари або для нагрівання води під тиском за рахунок теплової енергії від спалювання палива, при протіканні технологічного процесу або перетворення електричної енергії в теплову енергію.

85. **Котельні установки** – основним джерелом одержання тепла є котельна установка, яка є пристроєм для одержання

водяної пари або гарячої води. Котельна установка складається з одного або декількох котлів та допоміжного устаткування.

86. Крива нагрівання обертової електричної машини – залежність перевищення температури будь-якої частини обертової електричної машини над температурою охолодження середовища від часу в процесі нагрівання при незмінних навантаженні і температурі охолоджувального середовища.

Л

87. Лінійне електричне коло – електричне коло, електричні опори, індуктивності та електричні ємності ділянок якого не залежать від значень і напрямків струмів та напруг у колі.

88. Лужний елемент – первинний елемент акумулятора, електроліт якого складається з водного розчину сильного лугу.

М

89. Мала гідроелектростанція – електрична станція, що виробляє електричну енергію шляхом використання гідроенергії, встановлена потужність якої становить більше 1 МВт, але не перевищує 10 МВт.

90. Мала напруга – номінальна напруга не більше 42 В, що застосовується з метою зменшення небезпеки уражень електричним струмом.

91. Мастильний вимикач – вимикач, контакти якого розмикаються і замикаються в мастилі.

92. Механічна характеристика електродвигуна – залежність обертового моменту від частоти обертання ротора обертового електродвигуна при незмінних напругах, частоті струму живильної мережі, зовнішніх опорах у колах обмоток двигуна.

93. Мікрогідроелектростанція – електрична станція, що виробляє електричну енергію шляхом використання гідроенергії, встановлена потужність якої не перевищує 200 КВт.

94. Мінігідроелектростанція – електрична станція, що виробляє електричну енергію шляхом використання

гідроенергії, встановлена потужність якої становить більше 200 КВт, але не перевищує 1 МВт.

Н

95. Навантаження 1) пристрій, що споживає потужність; 2) потужність, що споживається пристроєм.

96. Надійність – це властивість об'єкта зберігати в часі у встановлених межах значення всіх параметрів, що характеризують здатність виконувати необхідні функції в заданих режимах і умовах застосування, технічного обслуговування, зберігання й транспортування.

97. Надпровідник – речовина, основною властивістю якої є здатність при неявних умовах бути у стані надпровідності.

98. Нелінійне електричне коло – електричне коло, електричний опір, індуктивність або ємність хоча б однієї з ділянок якого залежить від значення або від напрямку струмів і напруг у цій ділянці кола.

99. Нетрадиційні джерела та види енергетичної сировини – сировина рослинного походження, відходи, тверді паливні речовини, інші природні і штучні джерела та види енергетичної сировини, зокрема нафтові, газові, газоконденсатні та нафтогазоконденсатні вичерпані, непромислового значення та техногенні родовища, важкі сорти нафти, природні бітуми, газонасичені води, газогідрати тощо, виробництво (видобуток) і переробка яких потребує застосування новітніх технологій і які не використовуються для виробництва (видобутку) традиційних видів палива. Слід відрізнити від альтернативних джерел енергії.

100. Номінальна величина – значення величини, що застосовується для позначення або ідентифікації компонента, пристрою або матеріалу.

101. Нормований струм тривалого нагріву – струм, який може тривалий час протікати по первинній обмотці при вторинній обмотці, приєднаній до номінального навантаження, не викликаючи перевищення температури понад встановлених значень.

О

102. **Обертова машина змінного струму** – обертова електрична машина, основний процес перетворення енергії в якій обумовлений споживанням або генеруванням змінного електричного струму. Примітка. Залежно від кількості фаз зовнішніх кіл, до яких підключаються електричні машини, застосовують терміни: “однофазна машина”, “двофазна машина”, “багатофазна машина”.

103. **Об'єкти альтернативної енергетики** – енергогенерувальне та інше обладнання, що виробляє енергію шляхом використання альтернативних джерел енергії, частка яких становить не менш як 50% від встановленої потужності всіх задіяних на об'єкті джерел енергії.

104. **Обмотка** – сукупність витків або котушок, які виконують певну функцію в електротехнічному пристрої.

105. **Оксидна ізоляція** – суцільна ізоляція у вигляді плівки окислів, утворених на поверхні струмопровідної жили.

106. **Осердя електротехнічного пристрою** – феромагнітна деталь, на якій або навколо якої розташована обмотка електротехнічного пристрою.

107. **Основне паливо** – паливо, що забезпечує працездатність когенераційної установки, зокрема скидний енергетичний потенціал технологічних процесів.

П

108. **Падіння напруги** – напруга на ділянці електричного кола або на його елементі.

109. **Паз обертової електричної машини** – заглиблення або порожнина поблизу поверхні магнітопроводу статора або ротора обертової електричної машини, повернуті до основного повітряного зазору, призначені для розташування проводів обмотки.

110. **Паливно-енергетичний комплекс (ПЕК)** – сукупність усіх видів підприємств з видобутку, виробництва,

транспортування, перетворення, розподілу і використання енергії усіх видів (електричної, теплової, ядерної, механічної).

111. **Паливо викопне** – паливо, що утворилося із залишків живих організмів протягом мільйонів років: вугілля, газ, нафта.

112. **Параметри короткого замикання електротехнічного пристрою (виробу)** – параметри, які характеризують роботу електротехнічного пристрою (виробу) в режимі короткого замикання.

113. **Пасивне коло** – електричне коло, що не містить джерел електричної енергії.

114. **Первинна обмотка трансформатора** – обмотка трансформатора, до якої підводиться енергія перетворюваного змінного струму.

115. **Перевантаження** – перевищення реального навантаження над номінальним. Примітка. Термін "перевантаження" не повинен вживатися як синонім струму перевантаження.

116. **Перевищення температури обертової електричної машини** – різниця між температурою якоїнебудь частини обертової електричної машини і температурою охолоджувального середовища.

117. **Перемикач** – пристрій, призначений для зміни з'єднань в одній або декількох електричних мережах.

Р

118. **Реактивний опір** – параметр електричного кола або його схеми, який дорівнює кореню квадратному з різниці квадратів повного і активного опору кола, взятому зі знаком плюс, якщо струм відстає по фазі від напруги, та зі знаком мінус, якщо струм випереджає по фазі напругу.

119. **Регульований електропривод** – електропривод, параметри якого змінюються під впливом керуючого пристрою.

120. **Резистор** – пристрій, основною властивістю якого є електричний опір.

121. **Резонанс в електричному колі** – явище в електричному колі, що містить ділянки, які мають індуктивний і ємнісний елементи.

122. **Ремонтопридатність** – властивість об'єкта, що полягає в пристосованості до підтримки й відновлення працездатного стану шляхом технічного обслуговування та ремонту.

123. **Рідке паливо з біомаси** – біопаливо дизельне, біоетанол, біобутанол, чиста олія та інші синтетичні палива, виготовлені з біомаси.

124. **Ротор** – обертова частина електричної машини.

С

125. **Сила Лоренца** – векторна величина, що являє собою силу, яка діє на заряджену частинку, що рухається в електромагнітному полі.

126. **Синтетичне біопаливо** – синтетичне вуглеводне паливо та суміші синтетичних вуглеводнів, виготовлених з біомаси.

127. **Система тепlopостачання** – це сукупність взаємозв'язаних енергоустановок, які здійснюють тепlopостачання району, міста, підприємства.

128. **Скидний енергетичний потенціал технологічних процесів** – вторинні енергетичні ресурси, які можуть бути використані для виробництва електричної та теплової енергії в когенераційних установках. Перелік цих вторинних енергетичних ресурсів встановлюється центральним органом виконавчої влади у сфері енергозбереження.

129. **Спалювання біомаси** – реакція паливних речовин, що містяться в біомасі, з киснем під впливом тепла, причому реакція самостійно підтримується після досягнення температури займання.

130. **Споживачі альтернативних видів палива** – фізичні та юридичні особи, які використовують технічні засоби, зокрема двигуни внутрішнього згорання, котельні агрегати, печі,

інші енергетичні агрегати, установки та машини, що працюють повністю або частково на альтернативних видах палива.

131. **Споживана потужність** – загальна потужність, що отримується пристроєм чи сукупністю пристроїв.

132. **Стартер-генератор** – обертова електрична машина, призначена для роботи з газовою турбіною або двигуном внутрішнього згоряння в режимах генератора і пускового двигуна.

133. **Стрижень** – частина магнітної системи, на якій розташовуються основні обмотки трансформатора.

134. **Сфера альтернативних видів палива** – сфера діяльності, пов'язана з виробництвом (видобутком), транспортуванням, зберіганням та споживанням альтернативних видів палива.

135. **Сфера альтернативних джерел енергії** – галузь діяльності, що пов'язана з використанням альтернативних джерел енергії для виробництва, постачання, транспортування, зберігання, передавання та споживання енергії, виробленої з альтернативних джерел.

Т

136. **Тахогенератор** – інформаційна електрична машина, призначена для вироблення електричних сигналів, пропорційних частоті обертання ротора.

137. **Тариф (ціна)** – грошовий вираз витрат на виробництво, транспортування, постачання одиниці теплової енергії / електроенергії з урахуванням рентабельності виробництва, інвестиційної та інших складових, що визначаються згідно із методиками, розробленими Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики і комунальних послуг.

138. **Тариф на теплову енергію** – грошовий вираз витрат на виробництво, транспортування, постачання одиниці теплової енергії (1 Гкал) з урахуванням рентабельності виробництва, інвестиційної та інших складових, що

визначаються згідно із методиками, розробленими центральним органом виконавчої влади у сфері теплопостачання.

139. **Тверде біопаливо** – тверда біомаса, що використовується як котельно-пічне паливо, зокрема дрова, торф, тирса, тріска, солома, інші сільськогосподарські відходи, гранули та брикети, вироблені з біомаси, деревне вугілля та вуглиста речовина.

140. **Теплова електрична станція (ТЕС)** – це сукупність взаємозв'язаних установок, загальним технологічним призначенням яких є перетворення хімічної енергії палива в електричну енергію або в електричну енергію та тепло.

141. **Теплове випромінювання** – електромагнітне випромінювання фізичного тіла, що виникає за рахунок його внутрішньої енергії та зумовлене його температурою.

142. **Тепловий насос** – тепловий трансформатор для передавання теплоти від середовища з низьким потенціалом до середовища з вищим потенціалом.

143. **Теплоелектроцентрально (ТЕЦ)** – теплова електростанція, яка виробляє не тільки електричну, а й теплову енергію, що відпускається споживачам у вигляді пари та гарячої води.

144. **Теплоенергетика (галузь енергетики)** – охоплює процес вироблення, використання та перетворення тепла в інші види енергії.

145. **Теплоносій** – середовище, що рухається (газ, пара, рідина), використовується для переносу тепла. У ядерному реакторі Т. - рідка чи газоподібна речовина, що виносить з активної зони тепло, яке виділяється в результаті реакції поділу ядер; у ролі Т. використовуються звичайна і важка вода, водяна пара, органічні рідини, CO₂, He, рідкі метали.

146. **Теплообмінник** – апарат для передавання тепла від середовища з більш високою температурою (нагрівальне тіло - теплоносій) до середовища з більш низькою температурою

(тіло, що нагрівається). Т. поділяються на рекуператори, регенератори і змішувані Т. (градирні, скрубери).

147. **Теплопередача** – теплообмін між двома теплоносіями чи іншими середовищами через тверду стінку, що їх поділяє, чи поверхню їхнього поділу. Інтенсивність Т. характеризується коефіцієнтом Т., який дорівнює кількості теплоти, що передається через одиницю поверхні стінки протягом одиниці часу при різниці температур між середовищами (теплоносіями) у 1 К.

148. **Теплота згоряння (теплота горіння)** – кількість тепла, що виділяється при повному згорянні речовини; вимірюється в Дж чи в калоріях. Т. г. палива (теплотворна здатність, калорійність) визначається його хімічним складом. Т. г., віднесена до одиниці маси чи обсягу палива, називається питомою. Розрізняють вищу і нижчу Т.г. залежно від того, у якому агрегатному стані знаходиться вода в кінцевих продуктах згоряння: якщо у вигляді рідини – вища Т. г., у вигляді пари – нижча Т. г.

149. **Теплотворна спроможність палива**, див. Теплота згоряння.

150. **Теплофікація** – централізоване тепlopостачання від ТЕЦ.

151. **Теплофікаційні станції, або теплоелектроцентралі (ТЕЦ)** – станції, в яких здійснюється комбіноване виробництво електричної енергії та тепла.

152. **Термін служби** – календарна тривалість експлуатації агрегату до руйнування або іншого граничного стану.

153. **Термоаномальні зони** – родовища тепла, які мають підвищений температурний градієнт у водонасичених проникних гірських породах.

154. **Термоемісійний генератор** – пристрій прямого перетворення теплової енергії в електричну на основі термоелектронної емісії.

155. **Термосифонний фільтр** – посудина, яка сполучається двома патрубками з внутрішнім об'ємом бака у верхній та нижній його частині, заповненій речовиною, яка служить для очищення мастила або іншого рідкого діелектрика від продуктів окислення та для поглинання вологи.

156. **Технічний ресурс** – сумарне напрацювання агрегату за період експлуатації.

157. **Традиційні джерела енергії** – джерела енергії, в яких використовуються традиційні види палива.

158. **Трансформатор** – статичний електромагнітний пристрій, який має дві або більше індуктивно зв'язані обмотки і призначений для перетворення за допомогою електромагнітної індукції однієї або кількох систем змінного струму в одну або кілька інших систем змінного струму.

159. **Турбіна** – установка з лопатями, що запускається в дію силою потоку (вода, вітер, пара високого тиску). Кінетична енергія обертової турбіни в генераторі перетворюється в електроенергію.

160. **Турбогенератор** – синхронний генератор, що приводиться в обертання від парової або газової турбіни.

У

161. **Уран** – використовується як паливо в реакторах.

162. **Утилізація відходів** (від лат. utilis – корисний) - використання відходів як вторинних матеріальних чи енергетичних ресурсів.

163. **Усталений електричний струм** – періодичний або постійний електричний струм, усталений в електричному колі після закінчення перехідного процесу при дії на коло періодичних або постійних Е.Р.С. або напруг.

Ф

164. **Фільтр верхніх частот** – фільтр, у якого єдина смуга пропускання містить всі частоти, що перевищують граничну частоту.

165. Фотоенергетика – галузь енергетики, яка використовує сонячне випромінювання для його прямого перетворення в електричну енергію.

Х

Характеристика холостого ходу трансформатора – залежності струму холостого ходу, потужності холостого ходу, коефіцієнта потужності холостого ходу від первинної напруги.

Ц

166. Цикл операцій – послідовність операцій, які можуть бути повторені за бажанням або автоматично.

Ш

167. Шихтоване осердя – осердя, зібране із феромагнітних пластин, ізольованих одна від одної, з метою зменшення вихрових струмів.

Я

168. Якість – сукупність властивостей, що визначають ступінь придатності технічного пристрою для використання за призначенням.

169. Якір – та частина колекторної машини чи синхронної машини, в якій індукується Е.Р.С. і в якій протікає струм навантаження.

Основні поняття в теплоенергетиці

Перелік скорочень

- A** – визначення початку першої ,першої фази
ABP – автоматичне ввімкнення резерву
AEC – атомна електрична станція
A3 – активна зона
AK – (турбіна) середнього тиску конденсаційна
АПЧ – автоматичне підстроювання частоти
AP3 – автоматичне регулювання збудження
APH – автоматичне регулювання напруги
АСП – автоматизована система проєктування
АСР – автоматична система регулювання
АСУТ – автоматизована система управління турбіною
АТП – атомна станція тепlopостачання
АОМ – аналогова обчислювальна машина)
АФП – антенно-фідерний пристрій
АЧП – амплітудно- часовий перетворювач
БДП – блок допалювального пристрою
B – (турбіна) з виробничим відбором пари для промислового споживача
ВВЕР – водо-водяний енергетичний реактор
ВЛ – високовольтні лінії
ВЗУ – високозбагачений уран
ВПП – високонапірний парогенератор
BP – (турбіна) високого тиску з протитиском
BRP – відкритий розподільний пристрій
BPT – (турбіна) високого тиску з протитиском та з теплофікаційним відбором пари
BRЧ – верхня радіаційна частина
ВЦГ – внутрішньоциклова газифікація
ГВП – газоводяний підігрівач
ГІС (гібридна інтегрована схема)
ГТЛ – генератор-трансформатор-лінія
ГПП – газопаровий прилад

ГРЕС – державна районна електростанція
ГСР – гідравлічна система регулювання
ГТ – газова турбіна
ГТД – газотурбінний двигун
ГТП – газотурбінний прилад
ГТЕ – газова турбіна енергетична
ГЦН – головний циркуляційний насос
Д – деаератор
ДКВР – двобарабаний котел водотрубний реконструйований
ДКТ – докритичний тиск
ДП – диспетчерський пункт
ДС – диспетчерська служба
ДЕС – дизель-електростанція
ЕГ – електрогенератор
ЕГК – електрогенерувальний канал регулювання
ЕГСР – електрогідравлічні системи регулювання
ЕПТ – електронно-променева трубка
ЕРС – електрорушійна сила
ЕТА – енерготехнологіческий агрегат
ІКМ – імпульсно-кодова модуляція)
ІС – інтегральна мікросхема
ЗПД – оперативний запам'ятовувальний пристрій
ЗФ – збагачувальна фабрика
К – компресор
КВГМ – котел водонагрівальний газомазутний
КВТ – компресор високого тиску
КГПП – газопаровий пристрій контактного типу
КД – камера допалювання
КВП – контрольно-вимірювальний прилад
КВП – коефіцієнт використання палива
КВВП – коефіцієнт використання встановленої потужності
КЗ – камера згоряння
КЗ – коротке замикання
КК – контактний конденсатор

ККД – коефіцієнт корисної дії
КН – коефіцієнт накопичення
КНТ – компресор низького тиску
КОГ – котли-охолоджувачі газів
КТ – конденсаційна (турбіна)
з теплофікаційним відбором пари
КУ – котел-утилізатор
КХ – короткі хвили
КШТ – киплячий шар під тиском
ЛВР – легководний реактор
МА – малі актиноїди
МАГАТЕ – Міжнародне агентство з атомної енергії
МГД – магнітогідродинамічний генератор
МДН – метал-діелектрик-напівпровідник)
МЕК Міжнародна електротехнічна комісія)
МКР – мінімально контрольований рівень
МПЦ – багаторазова примусова циркуляція
МРС магніторушійна сіла
Н – насос
НАН України – Національна академія наук України
НДС – напружено-деформований стан
НЗУ – низькозбагачений уран
НВО – науково-виробниче об'єднання
НКТ – надкритичний тиск
НП – напівпровідниковий
НПГ – низьконапірний парогенератор
НРЧ – нижня радіаційна частина
НТУУ «КПІ» – Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут»
НХ – неробочий хід), холостий хід
НЧ – низька частота)
ОЕСР – Організація економічного співробітництва та розвитку
ОКГ – охолоджувач конверторних газів
ОРР – одиниця розділювальної роботи

ПВК – (турбіна) підвищеного високого тиску конденсаційна
ПВТ – підігрівач високого тиску
ПГ – парогенератор
ПГП – парогазовий пристрій
ПЕН – живильний електронасос
ПНТ – підігрівач низького тиску
ПП – продукти поділу
ПР – (турбіна) з виробничим відбором та протитиском
ПРТВП – пускорезервний трансформатор власних потреб
ПСП – паросиловий пристрій
ПТ – (турбіна) з виробничим та теплофікаційним відборами пари, що регулюються
ПТ – парова турбіна
ПТК – перемикач телевізійних каналів
СВІ – система відображення інформації
ПТП – паротурбінний пристрій
Р – (турбіна) з протитиском
РВПК – реактор великої потужності
РВТ – ротор високого тиску
РВР – резонансний високочастотний розряд
РЕА – радіоелектронна апаратура
РЛС – радіолокаційна станція)
РНТ – ротор низького тиску
РПП – регенеративний повітропідігрівач
РСР – рідинносольовий реактор
РТВП – робочий трансформатор власних потреб
РШН – реактор на швидких нейтронах
САЗ – система аварійного захисту
САПР – системи автоматичного проектування
САР – система автоматичного регулювання
СВП – стрижні поглиначів, що вигоряють
СОАЗ – система аварійного охолодження активної зони
СНКТ – супернадкритичний тиск
СКР – (турбіна) на надкритичні параметри

СРР – система ручного регулювання
СРЧ – середня радіаційна частина
СУЗ – система управління і захисту
СШ – система шин
Т – теплофікаційна (турбіна)
з теплофікаційним відбором пари
ТВН – техніка високих напру́г
ТВТ – турбіни високого тиску
ТВС – тепловидільне складання
ТЕС – теплова електрична станція)
ТЕЦ – теплоелектроцентраль
ТНУ – теплонасосна станція
ТЖН – турбоживильний насос
ТЕГ – термоелектричний генератор
ТЕП – термоемісійні перетворювачі
ТЕС – тепла електрична станція
ТЕЦ – теплоелектроцентраль
ЦАП – цифро-аналоговий перетворювач
ЦВТ – циліндр високого тиску
ЦКШ – циркулювальний киплячий шар
ЦНД – циліндр низького тиску
ЦНТ – циліндр надкритичного тиску
ЦСД – циліндр середнього тиску
ЧВД – частина високого тиску
ЧНД – частина низького тиску
ЧНТ – частина надкритичного тиску
ЧРК – часове розділення каналів
ЧСТ – частина середнього тиску
ЧРК – частотне розділення каналів
ЩСЗ – інтегральна цифрова система зв'язку

Термінографічні джерела

1. Введенська Т.Ю., Куваєв Ю.В., Кириченко М.С. / Збірник основних термінів з електротехніки та альтернативної енергетики: навч. посіб. Дніпро: НГУ, 2017. 144 с.
2. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.). К.: Ірпінь: ВТФ «Перун», 2005. 1728 с.
3. Козак Л.В. Словник-довідник з електротехніки, автоматики, промислової електроніки і метрології. Кривий Ріг: ВАТ «Кривбасавтоматика», 1997. 280 с.
4. Кусайкіна Н.Д., Цибульник Ю.С. Новий український тлумачний словник: Близько 20000 слів і словосполучень// За заг. ред. В.В. Дубічинського. Х.: ВД «Школа», 2008. 608с.
5. Мисак Й., Крук М. Російсько-український тлумачний теплоенергетичний словник. Львів: Нац. ун-т «Львівська політехніка», 2001. 412 с.
6. Онуфрієнко Г.С. Глосарій до навчальної дисципліни «Українська мова (за професійним спрямуванням)» для студентів усіх спеціальностей денної і заочної форм навчання. Запоріжжя: ЗНТУ, 2016. 82 с.
7. Словник: Російсько-український політехнічний / Уклад. В.С.Підлипенський, В.М. Петренко. К.: Ірпінь, ВТФ «Перун», 2000. 512 с.
8. Словник термінів у сферах енергоефективності та ВДЕ <https://sae.gov.ua/uk/costumers/slovnyk-terminiv>
9. Словник технічної термінології (Електротехніка) / Укл. І. Шелудько. К.: ДВУ, 1928. 248с.
10. Словник іншомовних слів: 23000 слів і термінологічних словосполучень / Уклад. Л.О. Пустовіт та ін. К.: Довіра, 2000. 1018 с.
11. Сучасний тлумачний словник української мови: 65000 слів/ За ред. В.В. Дубічинського, 2006. 1008 с.